

**אוניברסיטת בר אילן
הפקולטה למדעי החברה
המכון לשלטון מקומי**

תיאוריות וגישות בביקוח ובקרה פנימית וחיצונית (71-745-39)
קורס חובה סמ"א – 2 שעות סמסטריאליות
תשס"ז

המרצה: **מר ניסן לימור**

שעות קבלה: יום ב' שעה 15:00-16:00
מס' חדר משרד: ייקבע בהמשך

דוא"ל: nissanl@huji.ac.il

טלפון: 052-380-53656

מועד השיעור: יום ב', בין השעות 16:00-18:00.

מטרת הקורס:

להקנות ידע תיאורטי ומעשי בנושאי פיקוח, בקרה וביקורת בארגונים ציבוריים ופרטיים, למטרת רווח וללא-כוונת רווח. הבנת חשיבות הפיקוח והבקרה של בעלי העניין (stakeholders). הכרת מושגי היסוד, ההוראות החוקיות והיסודות הנדרשים להבנת נושאי הביקורת הפנימית והחיצונית בארגונים. ביקורת ובקרה אינם פעולות חד-פעמיות פנימיות בתוך ארגון. אלה פעולות תהליכיות מגוונות, שנועדו להוות כלי ניהול חיוני, כמו-גם, ליתן מענה לבעלי העניין השונים. פיקוח, בקרה וביקורת נשענים על נורמות וחוק, שהם כשלעצמם פועל יוצא של תרבות ארגונית, מערכת פוליטית והסביבה בה פועל הארגון. החוקים, הכללים, המטרות ודרכי הפעולה הינם שונים בין המגזרים - הממשלתי-ציבורי, העסקי ומגזר ההתנדבות והמלכ"רים. הצלחת פעולת הביקורת והבקרה, מחייבת הבנת ההבדלים והכרת המנגנונים הרלוונטיים לכל אחד מהם.

הקורס יידון בהיבטים תיאורטיים ומושגיים של פיקוח, בקרה וביקורת; תוך דגש על היבטי חוק, נורמות וכללים הנוהגים בכל סקטור. לימוד החומר התיאורטי ישולב בהיבטים יישומיים, בהתאם להווייה הישראלית.

דרישות הקורס:

1. השתתפות בשיעורים
2. קריאת הביבליוגרפיה
3. מבחן מסכם – מבוסס על הנלמד בשיעורים וחומר הקריאה
4. זכאות לגשת לבחינה – נוכחות של 75% לפחות
5. הבחינה מהווה 100% מציון הקורס.

נושאי הקורס:

1. מבוא – מושגי יסוד
2. המסגרת החוקית לפעולת ארגון
3. בעלי עניין בארגון – פנימיים וחיצוניים
4. המדינה המנהלית ורגולציה
5. ביקורת מנהלית ושיפוטית
6. ביקורת פנימית
7. בקרה וביקורת חיצונית
8. בקרה וביקורת ציבורית
9. שילוב ואיזון בין כלי הביקורת והבקרה

ביבליוגרפיה:

גורמן, א', לביטוב, ע' (1992). חוק הביקורת הפנימית 1992. תל-אביב: הוצאת המחברים.
בספריה למשפטים: 67.3 גור (219729)

המועצה לתאגידים ציבוריים. (2003). דין וחשבון. ירושלים: משרד המשפטים.
בספריה למשפטים: תדפיס (511005)

הנחיות מקצועיות לרואה חשבון – ביקורת חשבונות ברשויות המקומיות. (2002). ירושלים: משרד הפנים.
כתב עת בספריית מדעי החברה

- לימור, ני (2002). הנהלה ציבורית של ארגונים ללא כוונת רווח. ירושלים: מגזר ההתנדבות והמלכ"רים. **E 361.763 לימ.הנ (543925)**
- לימור, ני (2005). ביקורת בארגונים ללא כוונת רווח. תל אביב: גלובס ומגזר ההתנדבות והמלכ"רים. **657.98 לימ.בק (1071405)**
- לימור, ני (2005). "רגולציה ופיקוח על ארגונים ללא כוונת רווח". ביטחון סוציאלי. 70: 159-189. **כתב עת בספריית מדעי החברה**
- מזרחי ני (2000). תורת הביקורת הפנימית. תל אביב: המכללה למינהל. עמ' 37-58; 69-101; 285-290; 315-309; **657.458 מזר.תו (454147)**
- נרקיס (קינסלר), פי (1997). דיני ביקורת במדינת ישראל. נתניה: אוצר המשפט. **אין**
- סגל, ז' (2000). הזכות לדעת באור חופש המידע. תל-אביב: ההוצאה לאור של לשכת עורכי הדין. **E 323.44 סגל.זכ (326364)**
- סמואל, י' (1996). ארגונים, מאפיינים מבניים, תהליכים. חיפה: אוניברסיטת חיפה, זמורה-ביתן. (מהדורה שנייה). **שמור סוציולוגיה לפי סמו.אר (326364)**
- פרידברג, א' (1995). הביקורת הפנימית בישראל, ירושלים: נציבות שרות המדינה, בית הספר המרכזי למינהל. עמ' 15-98. **שמור מדעי המדינה לפי פרי.בק (278996)**
- פרידברג, א' (עורך). (1999). ביקורת המדינה בישראל הלכה למעשה. ירושלים: אקדמון. (מהדורה רביעית מורחבת). עמ' 3-25; 43-58; 88-102; 109-118; 543-566; 579-601. **שמור מדעי המדינה לפי פרי.בק (447691)**
- קובץ הנחיות מקצועיות. (2003). תל אביב: לשכת המבקרים הפנימיים בישראל. (מהדורה שנייה מורחבת). **אין**
- Albrecht, K. (2000). Corporate Radar. New York: AMACON. Ch. 2, 10, 11, 12. **שמור מדעי המדינה לפי ALB (1067942)**
- Baldwin, . R. & Cave, M. (1999). Understanding Regulation: Theory, Strategy and Practice. Oxford, UK: Oxford University Press, pp. 1-149. **בספריה למשפטים: BAL 67.1(42)**
- Beniger, J. R. (1986). The Control Revolution. Cambridge, MA: Harvard Univ. Press. Ch. 1,2,3. **302.2 BEN (65811)**
- Dunsire, A. (1978). Control in a Bureaucracy. New York: St. Martin. Ch. 1, 2, 3, 7. **352.6 DUN (350234)**
- Fligstein, N. (1993). The Transformation of Corporate Control. Cambridge, MA: Harvard University Press. Ch. 1, 2. **פרק 1 - תדפיס 10718 (1113832)**
פרק 2 - תדפיס 10719 (1113833)
- feffer, J. & Salancik, G. R. (2003). The External Control of Organization. Berkeley, CA: Stanford University Press. Ch. 1, 2, 6, 10. **שמור סוציולוגיה לפי PFE (182278)**

חוק הביקורת הפנימית. תשנ"ב-1992.
תדפיס 5633 (363134)

חוק יסוד : מבקר המדינה.
תדפיס 5634 (363135)

חוק מבקר המדינה [נוסח משולב], תשי"ח-1958.
תדפיס 10713 (1113176)

חוק החברות, תשנ"ט-1999.
תדפיס 10714 (1113177)

חוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975.
תדפיס 5723 (364040)

חוק העמותות, תש"ם-1980.
תדפיס 10710 (1113076)

פקודת העיריות.
E 342.09 ישר. חק (453662)